

УДК 330.341.1:658.15

Тульчинський Р.В.

ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ ЗА РАХУНОК СТВОРЕННЯ НОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙНИХ ФОРМ ЗАЛУЧЕННЯ ВЕНЧУРНОГО ФІНАНСУВАННЯ

У статті розглянуто венчурне фінансування як специфічна форма економічних взаємовідносин між господарськими суб'єктами у контексті підвищення економічної безпеки підприємств України. Для підвищення економічної безпеки підприємств запропоновано створити на базі існуючих інженерно-технологічних, проектно-конструкторських відділів, які входять до складу великих виробничих підприємств, підприємницькі структури інноваційного характеру, які за формою організації мажуть відноситись до «зовнішніх» або «внутрішніх» венчурних підприємств.

Ключові слова: економічна безпека, підприємство, венчурне фінансування, ризик, венчурне підприємство.

В статье рассмотрено венчурное финансирование как специфическая форма экономических взаимоотношений между хозяйственными субъектами в контексте: повышения экономической безопасности предприятий Украины. Для насыщения экономической безопасности предприятий предложено создать на базе существующих инженерно-технологических, проектно-конструкторских отделов, входящих в состав крупных производственных предприятий, предпринимательские структуры инновационного характера, которые по форме организации могут относиться к «внешним» или «внутренним» венчурным предприятиям.

Ключевые слова: экономическая безопасность, предприятие, венчурное финансирование, риск, венчурное предприятие.

Вступ. Як показує світовий досвід, одним із ефективних шляхів подолання дефіциту фінансових інвестиційних ресурсів є венчурне фінансування. Венчурне фінансування створює специфічні форми економічних взаємозв'язків між суб'єктами господарювання, що займаються інноваційною діяльністю, підвищує ступень їх економічної безпеки.

Специфіка венчурного фінансування полягає у тому, що фінансування відбувається без гарантій на безвідсотковій основі. Практикою доведено, що використання венчурного фінансування призводить до значної активізації інноваційного процесу та прискорює інноваційний розвиток, що у свою чергу позитивно впливає на підвищення економічної безпеки підприємств.

Аналіз основних досліджень. Значний внесок у теоретичні й Практичні

розробки з проблем венчурного фінансування та його форм здійснили зарубіжні вчені: Р. Арон, О. Дагасв, П. Друкер, Р. Клерк, Дж. Ривкін, Є. Рузавін, Д. Фреар, Р. Хофат та інші. Різні аспекти венчурного фінансування, розглядали відомі вітчизняні економісти О. Батура, Л. Безчасний, З. Варналій, В. Геєць, М. Крупка, О. Лапко, В. Новіков, Л. Осенький, С. Онишко, Н. Пікуліна, А. Поручник, А. Чухно та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Але актуальні проблеми наукового визначення сутнісних характеристик та місця венчурного фінансування в Україні в контексті підвищення економічної безпеки підприємств залишаються до цього часу ще недостатньо розробленими. Відсутній системний підхід до аналізу його змісту та економічного значення.

Постановка завдання. Метою статті є розроблення заходів щодо підвищення економічної безпеки підприємств задля досягнення якої поставлені такі завдання: з'ясувати існуючі перепони, що гальмують венчурне фінансування в Україні; запропонувати шляхи залучення венчурного фінансування для підприємств, що сприятиме підвищенню їх економічної безпеки.

Результати дослідження. Аналіз особливостей венчурного фінансування дозволяє охарактеризувати його як різновид фінансового капіталу, що виконує роль особливого інвестиційного фактора-ресурсу в суспільному відтворенні та має переважну спрямованість на активізацію науково-технічної й інноваційної діяльності.

Високі ризики і невизначеність кінцевого сукупного ринкового ефекту у поєднанні з надвисокою прибутковістю вкладених у нові технологічні рішення коштів дає підставу розглядати венчурне фінансування як особливий фактор підвищення економічної безпеки підприємств, інноваційного економічного зростання, структурного відновлення економіки.

Зазначимо, хоча Україна поки що й відстає від західних країн за рівнем розвитку венчурного фінансування, венчурне підприємництво в Україні започатковане, але розвивається дуже повільно.

Так, за даними Мінекономіки, потенційний ринок обсягу венчурного фінансування в Україні досягає 800 млрд. дол. США [3, с. 13]. Процес реалізації інноваційного розвитку національної економіки потребує розроблення механізмів цілеспрямованого використання венчурного фінансування вітчизняними підприємствами, що позитивно вплине на загальний стан їх економічної безпеки.

Таким чином, виникає об'єктивна необхідність більш повного використання можливостей венчурної діяльності щодо успішної реалізації важливого для національної економіки

завдання – підвищення економічної безпеки підприємств.

Дослідженнями вітчизняних економістів [1; 2; 4; 5] доведено, що в Україні значно більше негативних факторів, які гальмують розвиток венчурного ринку і зумовлюють його непривабливість з точки зору венчурного фінансування, зокрема:

- нерозвиненість нетрадиційних умов України ринкових механізмів й інструментів інвестування інноваційної діяльності, до яких у повній мірі належать усі форми використання венчурного фінансування;

- стагнація на вітчизняному фондовому ринку, який складає важливу компоненту в обігу венчурного фінансування у сфері створення та реалізації інноваційних продуктів і процесів;

- відсутність мотиваційних механізмів, основна мета яких полягає в спонуканні потенційних венчурних інвесторів до активних дій у сфері інноваційної діяльності:

- низькі темпи розвитку інфраструктури в сфері забезпечення потреб учасників венчурного бізнесу, включаючи створення в достатній мірі відкритої інформаційної мережі у напрямках висвітлення пріоритетності інноваційною розвитку у різних галузях вітчизняної економіки. Зокрема, не вистачає інститутів професійної комплексної науково-технічної та комерційної експертизи інноваційних проектів, страхування інвестицій в інноваційну діяльність, інформаційних джерел для порівняння ринкового інноваційного політу та пропозиції інноваційних ідей;

- низька інформаційна прозорість українського ринку інтелектуальної власності, невідпрацьованість відносин власності в процесах спільного створення та реалізації інноваційних продуктів тощо.

Для розв'язання проблемних питань в напрямках підвищення темпів розвитку інновацій та підвищення економічної безпеки підприємств в Україні пропонується посилити увагу держави

до підвищення ефективності використання реального інноваційного потенціалу на основі створення нових організаційних форм у сфері наукових і науково-дослідних робіт і залучення для їх реалізації венчурного фінансування вітчизняних та іноземних інвесторів, що сприятиме економічній безпеці таких підприємств.

Найбільш потужними структурами в сфері створення нових ідей, нових технологій, нових знань в Україні слід вважати регіональні наукові центри при

Національній академії наук України, які створені у 80-х роках минулого століття і функціонують як громадські неприбуткові організації-

На базі шести регіональних наукових центрів набули розвитку нові форми організації науково-дослідної діяльності та реалізації їх результатів, включаючи бізнес-інкубатори, технічні та технологічні парки.

Але при цьому вузькими місцем їх діяльності в умовах ринкової системи господарювання залишаються питання, пов'язані з комерціалізацією результатів наукової діяльності, ув'язки їх з потребами бізнесу, ефективним розвитком регіонів та окремих територій.

Саме слабкий зв'язок науково-дослідних установ з потребами й інтересами підприємництва, місцевих і регіональних органів управління економікою занижує їх можливості в реалізації інноваційної моделі розвитку національної економіки. Звідси окреслюються перший перспективний напрям подальшого розвитку регіональних наукових центрів на базі координації їх діяльності з регіональними програмами інноваційного розвитку та інтересами й перспективами йми напрямами розвитку підприємництва.

Створені венчурні підприємства в умовах і межах регіональних наукових центрів можуть стати серйозним джерелом прискорення темпів реалізації нововведень в реальну економіку.

На подальшому етапі у регіонах України необхідно створювати на базі

існуючих інженерно-технологічних, проектно-конструкторських відділів (бюро, лабораторій), які входять до складу великих виробничих підприємств, підприємницькі структури інноваційного характеру, які за формою організації можуть відноситись до «зовнішніх» або «внутрішніх» венчурних підприємств.

На різні великих виробничих підприємств з огляду на зарубіжний досвід, доцільно створювати внутрішні венчурні фірми, які входять до їх складу, залишаючись при цьому самостійними юридичними особами. У такій формі співпраці підприємства намагаються вирішувати питання, пов'язані із зниженням ризиків, викликаних невпевненістю в успішній реалізації новацій та зменшенні їх негативного впливу на загальні результати діяльності, що у свою чергу сприятиме підвищенню їх економічної безпеки.

Внутрішні венчурні фірми або підрозділи за умов достатньої самостійності зберігатимуть усі переваги дрібних венчурних фірм, діятимуть як тимчасові науково-дослідні колективи за певною цільовою програмою.

Протягом обумовленого терміну внутрішні венчурні фірми здійснять не тільки розроблення інноваційних продуктів, а й підготовчі роботи для масового запуску новацій у виробництво.

На відміну від названих вище внутрішніх венчурних підрозділів, які діють у складі великих виробничих підприємств, зовнішні венчури можуть заключати контракти з іншими корпораціями, поглиблюючи таким чином свою компетенцію в обмеженій сфері науково-дослідної діяльності і виступати самостійним суб'єктом на інноваційних ринках.

Висновки. Отже, для умов України прийнятними є обидві висвітлені форми поєднання діяльності дрібних венчурних підприємств з великими виробничими підприємствами.

Вибір найбільш доцільної з них залежить від специфіки та галузевих особли-

ностей основних виробничих процесів, реальних потреб великих виробничих підприємств у співпраці з дрібними венчурними підприємствами, підготовленістю кадрового складу науково-дослідних підрозділів до самостійної діяльності в умовах підвищеної відповідальності за досягнення позитивних результатів та підвищеного ризику у випадках наявності негативних результатів.

Можна зробити висновок, що на теперішній час як і на найближчу перспективу найбільш раціональними формами організації науково-дослідної

діяльності на базі залучення венчурного фінансування слід вважати створення малих, гнучких, прийнятних і швидко реагуючих на зміни у ринковому середовищі підприємницьких структур й інноваційних фірм та венчурних підприємств, які створюються Н2 бай наукових, науково-дослідних установ, вищих навчальних закладів, що входять до складу регіональних наукових центрів Національної академії наук України за великих виробничих підприємств, що сприятиме підвищенню економічної безпеки останніх.

Список використаних джерел:

1. Землякин А.М. Определение направлений развития венчурного инвестирования инноваций / А.М. Землякин, А.Ф. Коновалов, Л.В. Фешенко // Управление экономикой переходного периода. Сб науч. тр. / НАН Украины Ин-т экономики промышленности. – Донецк. – 2005. – С. 63-73.
2. Лапко О.О. Венчурный капитал как джерело фінансування інноваційного розвитку економіки / О.О. Лапко // Економіка і прогнозування. 2010. – С. 25-42.
3. Погореловська І.Д. Особливості венчурного бізнесу та перспективи його розвитку в Україні / І.Д. Погореловська, О.І. Черній // Науковий вісник Національної академії ДПС України. – 2009. – №4-5(35). – С. 12-18.
4. Проблеми управління інноваційним розвитком підприємств у транзитивній економіці: монографія / за ред. С.М. Ілляшенко. – Суми: ВТД «Університетська книга». – 2011. – 582 с.
5. Стан розвитку організаційних форм венчурною підприємництва і його інфраструктури світу та в Україні / О.П. Зінченко, В.П. Ільчук, І.Ф. Цзієвська, В.М. Євтушенко. – К.: НДІСЕП. 2012. – 80 с.

Ttilchinsky R.V.

IMPROVING ECONOMIC SECURITY OF ENTERPRISES THROUGH THE CREATION OF NEW ORGANIZATIONAL FORMS OF VENTURE CAPITAL FINANCING

The article discusses venture funding as a specific form of economic relations between economic entities in the context of economic security of enterprises in Ukraine.

It is found the existing obstacles hampering the development of the venture market and determine its unattractive in terms of venture financing, including – underdevelopment unconventional conditions for Ukraine market mechanisms and tools innovation investment, which includes the full using all forms of the venture financing; stagnation in the domestic stock market, which is an important component in the treatment of venture financing in the creation and implementation of innovative products and processes: the lack of incentive mechanisms, which the main purpose is prompting potential venture investors to action in the field of innovation; slow pace of infrastruc-

ture development in the area of venture business needs of participants, including the establishment of sufficiently open information network of illumination in directions of the priority innovative development in various sectors of the national economy; low information transparency of the Ukrainian market of intellectual property: imperfection property relations in the process of joint creation and implementation of innovative products and more.

In order to solve the problematic issues in directions of higher rates development innovation and economic security of enterprises in Ukraine enhances the state's attention to the efficiency of real innovation potential through the creation of new organizational forms in scientific and research work and involvement for their implementation the venture financing of domestic and foreign investors, will promote the economic security of enterprises.

It was proposed at the level of large industrial enterprises the creation of domestic venture capital firms in their composition, while remaining independent legal entities, given the international experience. In this form of cooperation companies are trying to resolve-issues as to the reduction of risks caused by uncertainties in the successful implementation of innovations and reduce their negative influence on their general performance, which in turn will enhance their economic security.

It should build on existing engineering and technological design departments (bureaus, laboratories), which are part of large companies, business structures of innovative character which in the form the organization could apply to "external" or "internal" venture enterprises on the further stage in the regions of Ukraine.

Keywords: economic security, enterprise, venture capital, risk, venture capital company.